

УДК 332.54:332.33:332.3

Ясінецька І. А.

доктор економічних наук,
професор кафедри садово-паркового господарства, геодезії і землеустрою,
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
Кам'янець-Подільський, Україна
E-mail: kinash.irina@meta.ua
ORCID: 0000-0002-2996-4394

Кушнірук Т. М.

кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри садово-паркового господарства, геодезії і землеустрою,
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
Кам'янець-Подільський, Україна
E-mail: kuschniruk81@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3983-6070

Гриб В. В.

аспірант факультету агротехнологій і природокористування,
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
Кам'янець-Подільський, Україна

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ТА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯМ

Анотація

Економічні перетворення в Україні значною мірою зумовили важливість і значення управління земельними ресурсами та землекористуванням. Це пов'язано з тим, що земля, крім її традиційних властивостей (засіб виробництва, територіальний базис, природне тіло тощо), стала об'єктом правовідносин та нерухомості. Вивчення та розроблення заходів щодо вдосконалення системи управління земельними ресурсами як економічної функції права власності на землю в різних соціально-економічних суспільствах є надзвичайно важливим завданням, оскільки вони відіграють чи не найголовнішу роль у системі економічних відносин.

Система заходів щодо врахування екологічного чинника в земельній політиці включає три групи методів та інструментів формування і регулювання екологічного землекористування, а саме: збереження цінних територій методами землепорядного та містобудівного формування обмежень і регламентів у використанні земель та інших природних ресурсів, а також регулювання землекористування; упровадження методів економічного впливу на землекористувачів, які порушують встановлені обмеження та режими використання території, а також природоохоронне і земельне законодавство; установлення земельних та екологічних платежів, адекватних природній цінності території та ступеню шкідливого впливу землекористувачів на земельні й інші природні ресурси.

Економічна сутність управління земельними ресурсами в умовах реформування економіки аграрного землекористування полягає в обґрунтуванні заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання землі як економічного ресурсу, що реалізується в міру здійснення земельної політики держави. З безлічі напрямів виділено такі: розподіл земель за видами і формами прав власності, а також стійкості землекористування як об'єкта господарювання та природокористування; розподіл земель за цільовим призначенням і дозволенним використанням; установлення відповідних режимів використання земель; формування екологобезпечної та економічно ефективної структури землекористування.

У статті наведено результати досліджень основних напрямів удосконалення управління земельними ресурсами та землекористуванням. Відзначено, що нині відбувається реформування економіки аграрного землекористування, що полягає в обґрунтуванні заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання землі як економічного ресурсу, що реалізується в міру здійснення земельної політики держави.

Ключові слова: земля, земельні ресурси, землекористування, економічна функція, власність на землю, державне управління.

Вступ. Управління у сфері використання земель, з одного боку, логічно відповідає загальним підходам до управління земельними ресурсами, а з іншого, – має низку специфічних особливостей. Воно пов'язане з можливими негативними чинниками розвитку земельного ринку, повсякденної господарської діяльності й перебігу процесів природного характеру, тому необхідно створити умови для більш ефективного господарювання та якнайшвидшої адаптації власників землі та землекористувачів до якісно нових економічних умов, а також мінімізувати негативні процеси, що погіршують можливості використання земель. При цьому державне управління в галузі

використання та охорони земель не повинне обмежуватися сферою виробництва. Важливим акцентом земельних перетворень в Україні є екологізація землекористування та система плати за землю.

Земельні ресурси – найважливіша частина світового багатства й будь-якої держави. Земля існує вічно, вона передається від покоління до покоління. Від якості земельних ресурсів, особливо родючості сільськогосподарських земель, значною мірою залежить задоволення потреб людей у продуктах харчування, житлі, відпочинку. Наприклад, зниження родючості у результаті нераціонального використання земель призводить до зменшення рівня виробництва сільськогосподарської продукції. Виведення з обігу цих земель означає, що ніколи в майбутньому вони вже не зможуть використовуватися для виробництва сільськогосподарської продукції. Зараження земель хімічними та радіоактивними речовинами унеможливає їх використання для будь-яких цілей, тому суспільство повинне здійснювати заходи щодо охорони земель, збереження їх для нинішніх і майбутніх поколінь [1].

Землекористування пов'язане з побічними ефектами – негативними й позитивними. Спорудження житлового будинку на земельній ділянці може призвести до того, що сусідня ділянка виявиться затіненою, що вплине на можливість її використання. Інтенсивне застосування в сільському господарстві хімічних добрив, пестицидів спричиняє забруднення підземних вод, погіршення ґрунтів, загибель риби тощо. Через вирубку лісів для виробництва деревини й відповідної продукції зникають не лише ліси, а тварини. Усе це призводить до погіршення умов життя людей. Суспільство повинне встановлювати такі правила землекористування, які спрямовані на усунення дії негативних факторів.

Власники землі одержують дохід, що створюється при використанні земельних ресурсів, тобто земельну ренту. Приватні власники земель акумулюють значні доходи, створюючи основу для значної нерівності в суспільстві. З огляду на це одним з важливих завдань суспільства є перерозподіл доходів, пов'язаних із земельною власністю [2].

Земельні ресурси необхідні для розміщення виробництва, будівництва житла, задоволення інших потреб людей. Суспільство не може допустити того, щоб вона повністю перебувала у приватній власності й окремі люди повністю визначали можливість доступу до земельних ресурсів усіх інших громадян. Суспільство повинно обмежувати права приватних власників для того, щоб створювати можливість для розвитку держави й окремих громадян.

Земельні ресурси, права на землю мають важливе соціальне й політичне значення. Для людей завжди було й буде важливо володіти землею, мати доступ до неї та гарантії прав на неї. Забезпечення гарантій прав власності, створення соціально справедливої системи розподілу земельних ресурсів – важливе завдання будь-якої сучасної держави, тому що це є базою соціальної й політичної стабільності.

Метою статті є обґрунтування теоретичних і методологічних положень щодо дослідження формування цілісної системи управління земельними ресурсами як економічної функції власності на землю їх власником – державою – та управління землекористуванням, насамперед сільськогосподарським, власниками земельних часток (паїв) та суб'єктами господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основними цілями вдосконалення державного управління земельними ресурсами та землекористуванням як економічною функцією права власності на землю є такі: охорона й поліпшення земельних ресурсів; охорона навколишнього середовища й формування сприятливих умов для життя людей; створення системи розподілу земель на користь найбільш ефективних варіантів використання з урахуванням не тільки індивідуальних витрат і вигод, але й суспільних; формування системи гарантування прав на землю; перерозподіл доходів від використання земельних ресурсів.

Відповідно до визначених цілей формуються найважливіші напрями державного регулювання (адміністрування), а саме:

- контроль за використанням і розпорядженням земельними ресурсами;
- оподаткування земельних ресурсів;
- використання й розпорядження земельними ресурсами, що перебувають у державній і комунальній власності;
- відчуження земель у приватних власників для використання в суспільних цілях [3].

Контроль за використанням земельних ресурсів здійснюється за допомогою різних інструментів, зокрема установлення правил і норм щодо різних категорій земель та їх видів і контролю їх дотримання. До таких правил належать природоохоронні, санітарні, агротехнічні, містобудівні тощо.

Важливим інструментом адміністрування (регулювання) використання земель є їх зонування за категоріями і типами землекористування або планування розвитку землекористування території. Зонування визначає дозволені або заборонені в межах зони способи використання земель.

Для здійснення контролю за розпорядженням землями використовується багато інструментів. Ведення земельного кадастру, реєстрація угод із земельними ділянками й іншою нерухомістю спрямовані на здійснення контролю за виконанням угод і забезпеченням прав власників і користувачів земель. Регулювання орендних відносин за допомогою встановлення граничних або мінімальних строків оренди й орендних ставок, складу учасників ринків земель (заборони тим або іншим особам здобувати землі чи стимулювання певних покупців), встановлення спеціальних правил здійснення угод із придбання земель – усе це можна віднести до інструментів

регулювання розпорядження земельними ділянками. Набір інструментів, застосовуваних у реальній практиці земельного адміністрування (регулювання), дуже великий.

Оподаткування земельних ресурсів є важливим напрямом й інструментом державного регулювання загалом і земельного зокрема. За допомогою системи оподаткування вирішуються завдання перерозподілу доходів від використання земельних ресурсів, стимулювання перерозподілу останніх [4].

Крім того, держави є власниками значної частини земельних ресурсів. Розпорядження ними, їхнє використання є важливою частиною управління земельними ресурсами та землекористуванням і може розглядатися як один з інструментів втручання держави. Відомі приклади участі держави на ринку землі з метою впливу на ціни земельного ринку. Найчастіше держава є власником земельних ресурсів, які необхідні для суспільних цілей, або тих, у придбанні яких не зацікавлені приватні власники.

Для досягнення різних цілей земельної політики, зокрема розподілу земельних ресурсів на користь найбільш ефективних з погляду суспільства варіантів використання земель, держава вилучає (у ринковій економіці, як правило, за плату) землі у приватних власників для суспільних цілей. Форми управління земельними ресурсами та землекористуванням є різними. Держава відіграє роль регулятора земельних відносин і ринку землі, є безпосереднім учасником земельних відносин як власник земель, продавець і покупець на земельному ринку. Систему методів та інструментів урахування екологічного чинника в земельній політиці умовно можна поділити на три групи:

а) збереження цінних територій методами землевпорядного та містобудівного регулювання, формування обмежень і регламентів у використанні земель та інших природних ресурсів, а також регулювання землекористування;

б) упровадження методів економічного впливу на землекористувачів, які порушують встановлені обмеження та режими використання території, а також природоохоронне і земельне законодавство;

в) встановлення земельних та екологічних платежів, адекватних природній цінності території та ступеню шкідливого впливу землекористувачів на земельні та інші природні ресурси [5].

До *першої групи* належить ухвалення нормативних актів та розроблення проєктів організації території національних природних парків, спрямованих на фізичне збереження цінних природних об'єктів і територій та недопущення їх нецільового використання. Цей напрям в Україні набув початкового розвитку, але недостатньо задіяний у сфері створення та реалізації еколого-земельних чи містобудівних концепцій розвитку територій.

Другий і третій напрями комплексу методів та інструментів, спрямованих на врахування екологічного чинника в земельній політиці, перебувають тільки на початковій стадії формування. У їх основі лежить ідея введення інструментів економічного впливу на землекористувачів, які порушують встановлені обмеження землекористування та режими використання території, а також природоохоронне і земельне законодавство. Тут можливі кілька напрямів дій. Перший – це включення екологічних вимог та обмежень у використанні земель та діяльності землекористувачів до реєстру обмежень і обтяжень при державній реєстрації правоустановчих документів, а також договорів оренди земельних ділянок. Він тісно пов'язаний із введенням екологічних паспортів земельних ділянок, розробкою системи екологічних вимог та обмежень і встановленням розміру штрафних санкцій та пені за їх порушення або невиконання. Реалізація цього напрямку в сучасних умовах можлива також через формування і затвердження екологічних вимог до використання земельних ділянок, зафіксованих у регламентах проєктів землеустрою та правилах землекористування і забудови. Другий напрям – це введення вимог щодо компенсації минулого екологічного збитку при зміні прав власності на будь-які земельні ділянки. Він пов'язаний з розвитком як власне концепції минулого екологічного збитку, так і систем страхування відповідальності за подібні ризики та екологічного аудиту, а також методів економічної оцінки збитків і втрат різних суб'єктів земельних відносин. Третій напрям передбачає диференціацію земельного податку та орендної плати за землю залежно від місця розташування і ступеня негативного впливу на земельні ресурси й навколишнє середовище, а також введення спеціальних платежів, спрямованих на компенсацію екологічної шкоди, заподіяної ґрунтам і землям. Його реалізація може відбуватися через збільшення розміру земельних платежів для «шкідливих» землекористувачів і зниження для мешканців та організацій, що сприяють оздоровленню природного середовища. Для реалізації цього напрямку необхідно:

– включати до земельного податку й орендної плати за землю величину відповідних збитків, заподіяних конкретними землекористувачами, наприклад за неотримання доходу від установлених санітарно-захисних зон промислових підприємств;

– стягувати штрафи за порушення природоохоронних вимог та землевпорядних і містобудівних регламентів, зафіксованих обмеженнями та обтяженнями у правоустановчих документах чи договорах оренди землі;

– стягувати плату за дозволене зняття родючого шару ґрунту під час будівельних і гірничих робіт [6].

Методи розрахунку земельних платежів недостатньо обґрунтовані, багато в чому не відповідають економічним реаліям сучасного рівня розвитку суспільства. Система плати за землю має чисто фіскальний характер і не стимулює ефективне використання сільськогосподарських земель. Не існує пільг для сільськогосподарських товаровиробників, що раціонально використовують земельні ресурси.

Актуальність поглиблення знань, удосконалення теоретичних і методичних питань створення економічного механізму управління землекористуванням, особливо сільськогосподарським, зумовлена сучасними

економічними завданнями держави й переходом землекористування на якісно новий рівень у зв'язку з формуванням ринку землі й розвитком земельних відносин ринкового типу [7].

Державне управління земельними ресурсами та землекористуванням як економічна функція права власності на землю держави здійснюється на всіх рівнях влади – державному й муніципальному. Як правило, у всіх країнах існує національне, регіональне й місцеве адміністрування (регулювання) земельних відносин та землекористування. Важливу роль в управлінні землекористуванням як економічною функцією права власності на землю держави має місцеве регулювання. Усі особливості місцевих умов, специфіка землекористування повинні враховуватися на загальнодержавному рівні.

Конкретні набори цілей, завдань, напрямів й інструментів земельної політики відмінні в різних країнах, для різних типів земель, у різні періоди економічного й соціального розвитку.

Найважливішим інструментом державного управління земельними ресурсами та землекористуванням як економічною функцією права власності на землю держави є зонування земель або територій. Зонування земель за їх категоріями і типами землекористування визначає наявні й майбутні варіанти їх дозволеного використання. Зонування сільських територій спрямоване на захист земель від міської експансії, а також охорону навколишнього природного середовища. У багатьох країнах не дозволяється нецільове використання сільськогосподарських земель. Держава також регулює земельні відносини за допомогою встановлення правил, здійснення угод, земельного планування й інших методів. Крім цього, в розвинених країнах держава здійснює пряме втручання на ринках землі, у багатьох із них існують спеціальні організації, які мають право купувати й продавати фермерські землі, надавати пільги при продажі цих земель. Цілями такого втручання є запобігання перерозподілу земель на користь несільськогосподарських варіантів використання, продаж земель фермерам, котрі самостійно не можуть придбати землі, вплив на ціни сільськогосподарських земель [8].

Управління землекористуванням в умовах земельної реформи становить систему взаємозалежних економічних, правових, організаційних, політичних й інших заходів, за допомогою яких держава впливає на інтереси різних учасників земельних відносин з метою організації раціонального використання та охорони земельних ресурсів.

Економічна сутність управління земельними ресурсами в умовах реформування економіки аграрного землекористування, на нашу думку, полягає в обґрунтуванні заходів щодо підвищення ефективності використання землі як економічного ресурсу, які реалізуються в міру здійснення земельної політики держави. З безлічі напрямів реформування земельних відносин та системи землекористування можна виділити такі [9]:

- 1) розподіл земель за видами та формами прав власності, а також стійкості землекористування як об'єкта господарювання та природокористування;
- 2) розподіл земель за цільовим призначенням і дозволеним використанням;
- 3) установа відповідних режимів використання земель, формування екологічно безпечної та економічно ефективної структури землекористування.

Стратегічною метою державної політики у сфері управління земельними ресурсами, реформування й регулювання правовідносин на землю як невід'ємної частини державної соціально-економічної політики є забезпечення умов для ефективного використання землі й розвитку ринку – однієї із ключових умов стійкого економічного розвитку України й підвищення добробуту її громадян. Наявна система управління земельними ресурсами має більш виражений адміністративний, контрольний характер [10]. Її функціонування здійснюється переважно через розподіл виконавчої влади «по вертикалі», що ще не завершено. «Горизонтальне» вдосконалення земельного законодавства та реалізація повноважень у галузі використання й охорони земель здійснюється в трьох напрямках відповідно до складу земельних і екологічних норм: власне екологічне або природоохоронне законодавство; природоресурсне законодавство, у тому числі земельне; інші галузі законодавства, що регулюють відносини, які виникають у процесі використання й охорони земель (цивільна, адміністративна, фінансова тощо).

У сучасних умовах залучення землі у сферу товарного обігу стає очевидною необхідністю для упровадження більш ефективного механізму управління, заснованого на економічних методах впливу. У зв'язку із викладеним пропонується концептуальний перехід до регулювання раціонального землекористування на основі економічних механізмів відповідно до регіональних умов. Його основою є механізм економічного регулювання земельних відносин за допомогою заходів матеріального впливу на землевласників і землекористувачів, спрямованих на реалізацію пріоритетних напрямів земельної політики.

До основних елементів економічного механізму належать такі: установа диференційованих земельних платежів; економічне стимулювання раціонального землеволодіння й землекористування, застосування економічних санкцій за безгосподарне ставлення до землі, зниження ґрунтової родючості; економічний захист від вилучення земель сільськогосподарського призначення для інших потреб (промисловості, транспорту тощо); кредитно-фінансова й інвестиційна політика держави.

Слід зазначити, що наразі диференціація плати за землю належним чином не відображає розбіжності щодо місця розташування й родючості земельних ділянок у межах однієї території ради, а інколи й району, а також внесок землевласників у поліпшення використання землі. Безкоштовність, яка раніше існувала в землекористуванні, негативно позначилася на якості землі й була однією з причин погіршення стану й ефективності її використання.

З метою економічного стимулювання раціонального використання земель власники та користувачі повинні на певний час звільнитися від плати за землю, одержувати пільги по сплаті земельного податку. Держава або місцеві органи влади можуть виділяти асигнування за рахунок коштів, що надходять при відшкодуванні втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництв, для відновлення або рекультивациі земель, грошові компенсації при тимчасовій їхній консервації, установлювати підвищені ціни на екологічно чисту продукцію, заохочувати власників за поліпшення якості земель, підвищення родючості ґрунтів, продуктивності земель лісового фонду. Найважливішим регулятором збільшення ефективності використання землі в сільському господарстві повинна стати науково обґрунтована система диференціації оподаткування земель, здатна компенсувати як державі, так і землекористувачам усі витрати, пов'язані з її використанням [10].

Чинним законодавством установлений загальний порядок диференціації податкових ставок залежно від категорій земель і (або) дозволеного використання земельної ділянки. Така схема, на нашу думку, нічим не обґрунтована: вона не пов'язана з результатами економічної діяльності сільськогосподарських товаровиробників і не стимулює останніх до ефективного використання землі. Розміри земельного податку повинні пов'язуватися із продуктивним потенціалом земельної ділянки. Підсумкові показники базової нормативної грошової оцінки поряд із природними факторами мають ураховувати територіальні умови землекористування, ступінь забруднення земель, обсяг правомочностей власника чи користувача земельної ділянки, результати економічної діяльності сільськогосподарських товаровиробників.

Висновки. Таким чином, концепція регулювання раціонального землекористування передбачає ефективне використання економічних механізмів, котрі повинні включати методи економічного стимулювання раціонального землеволодіння й землекористування, економічні санкції за безгосподарне ставлення до землі, зниження ґрунтової родючості, а також економічні гарантії у вигляді фінансування землевпорядних робіт і компенсаційних платежів. Вони повинні бути пристосовані до регіональних умов, зокрема здійснення диференціації земельних платежів залежно від придатності земель, місця розташування, виду використання й складу угідь, обсягу правомочностей їх власників чи користувачів, урахування факторів і тенденцій, що впливають на процеси ціноутворення землі й формування регіонального земельного ринку.

Найважливішим методом підвищення ефективності сільськогосподарського землекористування є впорядкування платежів за землю у вигляді податку, орендної плати й компенсаційних платежів. Основним фактором цього є диференціація платежів не тільки на основі загальнопоширених особливостей якості й місця розташування земельної ділянки, але й з урахуванням регіональних умов і специфіки землекористування. Зокрема, має розглядатися зонування земель за придатністю, місцем розташування земельної ділянки, заходами щодо ліквідації забруднення земель, збереження й підвищення родючості ґрунтів, обсягом правомочностей власників та користувачів земельної ділянки, результатами економічної діяльності сільськогосподарських товаровиробників. Розроблений механізм диференціації земельного податку на основі комплексу показників стане регулятором попиту та пропозиції на землі різної якості, а головне, створить певні умови землекористувачам.

Список використаних джерел

1. Гуцуляк Ю.Г. Управління земельними ресурсами в умовах ринкової економіки. Чернівці : Прут, 2002. 124 с.
2. Добряк Д.С., Бабміндра Д.І. Еколого-економічні засади реформування землекористування в ринкових умовах. Київ : Урожай, 2006. 336 с.
3. Дорош О.С. Стимулювання раціонального землекористування як економічний механізм поліпшення екологічного стану земельних ресурсів. *Вісник аграрної науки*. 2006. № 11. С. 59–61.
4. Дорош О.С., Грінь Д.С. Теоретико-методологічні засади територіального планування землекористування : монографія. Харків : 2012. 434 с.
5. Другак В.М., Третяк Н.А. Методологічні засади формування екології землекористування в системі суспільних інтересів. *Екологічні науки*. 2013. № 3. С. 61–68.
6. Про державний земельний кадастр : Закон України від 7 липня 2011 року № 3613-VI / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 8. Ст. 61.
7. Kushniruk T., Shkuratov O., Khokhuliak O. The role of land resources in the financial provision of rural areas of Ukraine. *Scientific Papers. Series "Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development"*. 2022. Vol. 22. Issue 3. P. 643–649.
8. Кушнірук Т.М., Ясінецька І.А., Додурич В.В. Засади Інноваційного Сільськогосподарського землекористування. *Таврійський науковий вісник. Серія «Сільськогосподарські науки»*. 2022. Вип. 128. С. 77–82.
9. Третяк А.М., Третяк Н.А. Інституціональне забезпечення обороту земельних ділянок сільськогосподарського призначення та прав на них у контексті формування нормативної правової бази. *Землевпорядний вісник*. 2010. № 10. С. 12–19.
10. Третяк А.М., Курильців Р.М., Третяк Н.А. Концептуальні засади розвитку в Україні сучасної багатофункціональної системи управління земельними ресурсами. *Землевпорядний вісник*. 2013. № 9. С. 25–28.

Yasinetska I. A.

Doctor of Economy,
Professor at the Department of Horticulture, Geodesy and Land Management,
Higher Educational Institution "Podillia State University"
Kamianets-Podilskyi, Ukraine
E-mail: kinash.irina@meta.ua
ORCID: 0000-0002-2996-4394

Kushniruk T. M.

Candidate of Agricultural Sciences,
Senior Lecturer at the Department of Horticulture, Geodesy and Land Management,
Higher Educational Institution "Podillia State University"
Kamianets-Podilskyi, Ukraine
E-mail: kuschniruk81@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3983-6070

Grub V. V.

Postgraduate Student at the Faculty of Agricultural Technologies and Nature Management,
Higher Educational Institution "Podillia State University"
Kamianets-Podilskyi, Ukraine

MAIN DIRECTIONS OF IMPROVING THE MANAGEMENT OF LAND RESOURCES AND LAND USE

Abstract

Economic transformations in Ukraine largely determined the importance and meaning of land resources management and land use.

This is due to the fact that land, in addition to its traditional properties (means of production, territorial base, natural body, etc.), has become an object of legal relations and real estate. Studying and developing measures to improve the land management system as an economic function of land ownership in various socio-economic societies is an extremely important task, as they play almost the most important role in the system of economic relations.

The system of measures to take into account the environmental factor in land policy includes three groups of methods and tools for the formation and regulation of ecological land use: preservation of valuable territories by methods of land management and urban planning, formation of restrictions and regulations in the use of land and other natural resources, as well as regulation of land use; implementation of methods of economic influence on land users, which violate established restrictions and regimes of territory use, as well as nature protection and land legislation; establishment of land and environmental payments adequate to the natural value of the territory and the degree of harmful influence of land users on land and other natural resources.

The economic essence of land resource management in the conditions of reforming the economy of agrarian land use consists in substantiating measures aimed at increasing the efficiency of land use as an economic resource, which is implemented as the state's land policy is implemented. The following are highlighted from many areas: distribution of land by types and forms of property rights, as well as sustainability of land use as an object of management and nature management; distribution of land according to intended purpose and permitted use; establishment of appropriate land use regimes; formation of an environmentally safe and economically efficient structure of land use.

The article presents the results of research into the main directions of improving land resources management and land use. It is noted that it is in the conditions of reforming the economy of agrarian land use, which consists in the justification of measures aimed at increasing the efficiency of the use of land as an economic resource, which is implemented in the course of the implementation of the land policy of the state.

Key words: land, land resources, land use, economic function, land ownership, state administration.

References

1. Guculjak, Ju.G. (2002). *Upravlinnja zemel'nyh resursamy v umovah rynkovoi' ekonomiky [Land management in a market economy]*. Chernivci : Prut, 124 [in Ukrainian].
2. Dobrjak D.S., & Babmindra D.I. (2006). *Ekologo-ekonomichni zasady reformuvannja zemlekorystuvannja v rynkovyh umovah [Ecological and economic principles of land use reform in market conditions]*. Kyiv : Urozhaj, 336 [in Ukrainian].
3. Dorosh, O.S. (2006). *Stymuljuvannja racional'nogo zemlekorystuvannja jak ekonomichnyj mehanizm polipshennja ekologicznego stanu zemel'nyh resursiv [Promotion of rational land use as an economic mechanism for improving environmental of land resources]*. *Visnyk agrarnoi' nauky – Bulletin of Agricultural Science*, 11, 59–61 [in Ukrainian].
4. Dorosh, O.S., & Grin', D.S. (2012). *Teoretyko-metodologichni zasady terytorial'nogo planuvannja zemlekorystuvannja [Theoretical and methodological principles of territorial land use planning]: monografija*. Harkiv, 434 [in Ukrainian].
5. Drugak, V.M., & Tretjak, N.A. (2013). *Metodologichni zasady formuvannja ekologii' zemlekorystuvannja v systemi suspil'nyh interesiv [Methodological principles of formation of ecology of land use in the system of public interests]*. *Ekologichni nauky: nauково-praktychnyj zhurnal – Environmental sciences*, 3, 61–68 [in Ukrainian].

6. Verkhovna Rada Ukraine (2011, July 7, № 3613-VI.). Zakon Ukrainy “Pro derzhavnyj zemel’nyj kadastr” [“On State Land Cadastre”]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukraine – Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2012, 8, 61 [in Ukrainian].
7. Kushniruk, T., Shkuratov, O., & Khokhuliak, O. (2022). The role of land resources in the financial provision of rural areas of Ukraine/ Scientific Papers: Series Management, *Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*, 22. Issue 3. P. 643–649. [in English]
8. Kushniruk, T.M., Jasinec’ka, I.A., & Dodurych, V.V. (2022). Zasady Innovacijnogo Sil’s’kogospodars’kogo zemlekorystuvannja [Principles of Innovative Agricultural Land Use]. *Tavrijs’kyj naukovyj visnyk: Sil’s’kogospodars’ki nauky – Taurida Scientific Herald*, 128. 77–82 [in Ukrainian].
9. Tretjak, A.M., & Tretjak, N.A. (2010). Instytucional’ne zabezpechennja oborotu zemel’nyh diljanok sil’s’kogospodars’kogo pryznachennja ta prav na nyh u konteksti formuvannja normatyvnoi’ pravovoi’ bazy [Institutional provision of turnover of agricultural land and rights to them in the context of the formation of the regulatory legal framework]. *Zemlevporjadnyj visnyk – Land Management visnyk*, 10, P. 12–19 [in Ukrainian].
10. Tretjak, A.M., Kuryl’civ, R.M., & Tretjak, N.A. (2013). Konceptual’ni zasady rozvytku v Ukrai’ni suchasnoi’ bagatofunkcional’noi’ systemy upravlinnja zemel’nymy resursamy [Conceptual principles of the development of a modern multifunctional management system land resources management]. *Zemlevporjadnyj visnyk – Land Management visnyk*, 9, P. 25–28 [in Ukrainian].